

PROJEKT PILOTAŻOWY VAC-PACT
PEWNOŚĆ SZCZEPIEŃ –
ŚWIADOMOŚĆ, KOMUNIKACJA
I ZAUFANIE PACJENTÓW ORAZ
PROFESJONALISTÓW

Szczepienia a choroby przewlekłe

Finansowano ze środków
Unii Europejskiej

Stan obecny

- Tysiące osób dorosłych na całym świecie choruje każdego roku na choroby, którym można zapobiec dzięki szczepionkom.
- Zwłaszcza osoby cierpiące na choroby przewlekłe i długotrwałe są często bardziej narażone na powikłania wynikające z chorób, którym można zapobiegać przez szczepienia.

Z raportów Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) wynika, że:

Co roku szczepienia zapobiegają **2-3** milionom zgonów

, co czyni je jedną z najskuteczniejszych dostępnych interwencji zdrowotnych: zmniejszają obciążenia chorobami przewlekłymi oraz takimi, którym można zapobiegać w drodze szczepień, pozwalając uniknąć zbędnych hospitalizacji dzięki lepszemu zarządzaniu schorzeniami przewlekłymi.

- **Pandemia COVID-19 przypomina o potencjalnie poważnym wpływie chorób zakaźnych na nasze życie** oraz o krytycznym znaczeniu szczepień dla zapobiegania powstawaniu ognisk choroby i ich kontroli. Niezbędne wysiłki w celu kontrolowania pandemii COVID-19 spowodowały zakłócenia szczepień i innych usług opieki zdrowotnej.

- Przeprowadzone przez WHO badanie „pulse survey” wykazało uporczywe **istotne zakłócenia**, a ponad **90% krajów** w dalszym ciągu zgłasza co najmniej jedno zakłócenie **podstawowych usług opieki zdrowotnej** w roku 2021.

Stan obecny ...ciąg dalszy

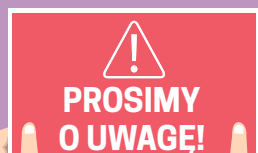
- Na powikłania spowodowane chorobami zakaźnymi szczególnie narażone są osoby starsze cierpiące na choroby przewlekłe. Jak wynika z szacunków Europejskiego Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób (ECDC):

30% populacji

w UE/EOG ma powyżej 60 lat lub cierpi na chorobę przewlekłą powodującą ryzyko związane z COVID-19.

- Należy pamiętać, że szczepienie jest kluczowym elementem podstawowej opieki zdrowotnej i niekwestionowanym prawem człowieka.
- Co więcej, godziwy dostęp do bezpiecznych i skutecznych szczepień ma krytyczne znaczenie dla zakończenia pandemii COVID-19.

Niektóre szczepionki mogą nie być zalecane u **niektórych osób z osłabionym układem odpornościowym**, w związku z czym **takie osoby są bardziej narażone na spadający odsetek szczepień** w populacji.

Należy porozmawiać z pracownikiem służby zdrowia, omówić swoją sytuację osobistą i swoje potrzeby zdrowotne, oraz sprawdzić, czy wszystkie Państwa szczepienia są aktualne.

Podstawowe informacje o szczeni

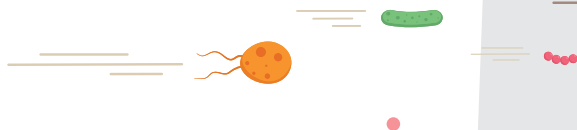
- Po wniknięciu do organizmu niepożądane drobnoustroje, jak bakterie i wirusy, atakują i się mnożą, zaburzając stan zdrowia. Taką inwazję nazywa się **infekcją**, która wywołuje **chorobę**.
- **Układ odpornościowy**, naturalny system obrony organizmu, do zwalczania infekcji wykorzystuje szereg narzędzi. Obejmuje to czerwone krwinki dostarczające tlen do tkanek i narządów oraz białe krwinki, zwane także leukocytami, które zwalczają infekcję.
- Białe krwinki to przede wszystkim makrofagi (pochłaniają obce substancje), limfocyty B (wytwarzają przeciwciała) i limfocyty T (komórki pamięci).

Co?

Szczeni

Szczeni to preparaty biologiczne podawane w celu stymulacji naturalnej obrony organizmu, aby wytworzyć ochronną i porównywalnie długotrwałą **odporność** na konkretną chorobę.

Szczeni zwykle podaje się w formie zastrzyków, ale można je również podawać doustnie lub rozpylać do nosa.

Dlaczego? Szczepienie

Szczepionki stymulują naturalne środki obronne organizmu do wytwarzania **przeciwciał**, tak samo jak w przypadku kontaktu z chorobą. Ich podanie w kontrolowanych dawkach pomaga jednak wytworzyć odporność na konkretne infekcje. Szczepienie zapobiega zachorowaniu, skutecznie stymulując **odpowieź odpornościową** (obronę przed substancją obcą) organizmu, ale nie wywołując przy tym choroby.

Jak? Immunizacja

Szczepienie to użycie szczepionek do wytworzenia **odporności** na poważną chorobę, zamiast leczyć już rozwiniętą. Bez szczepionek grozi nam ryzyko śmiertelnych chorób i niepełnosprawności. Proces zdobywania odporności na (ochrony przed) chorobą w drodze szczepień nazywa się **immunizacją**.

Koncepcja odporności stadnej

- Szczepienia chronią zaszczepionych, osoby wokół nich i całą społeczność. Gdy **wystarczająca liczba osób** w populacji jest **zaszczepiona** przeciwko chorobie zakaźnej, jest mało prawdopodobne, aby choroba rozprzestrzeniła się z człowieka na człowieka. Zjawisko to znane jest jako **odporność populacyjna** (określana również jako **odporność stadna**).
- Jest to szczególnie korzystne dla **podgrup populacji, których nie można szczepić** lub w których **efekt szczepienia mógłby być suboptymalny** (np. osoby z osłabionym układem odpornościowym w wyniku chorób autoimmunologicznych, niedawnego przeszczepu narządów, terapii nowotworowej i/lub alergii).

Bez immunizacji,
ale zdrowy

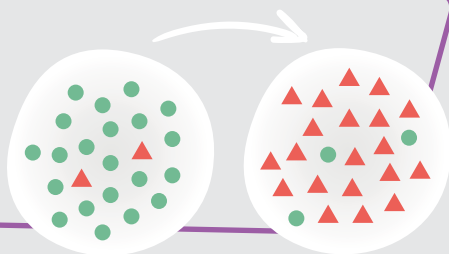
Bez immunizacji,
chory i zarażający

Po immunizacji i
zdrowy

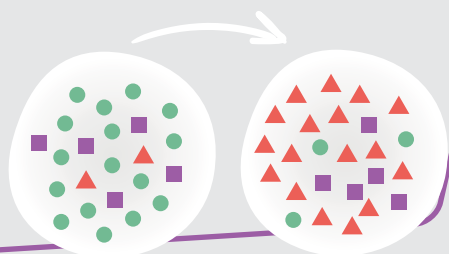
Scenariusz 1:

Choroba rozprzestrzenia się swobodnie z osób zarażonych na osoby podatne, gdy nikt nie jest zaszczepiony.

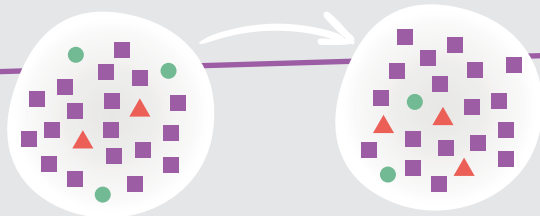
Scenariusz 2:

Jeśli tylko niektóre osoby zostaną zaszczepione, choroba nadal się rozprzestrzenia, jednak zaszczepieni są oszczędzeni.

Scenariusz 3:

Rozprzestrzenianie się choroby można powstrzymać, gdy większość osób jest **zaszczepiona**. Choroby zakaźne mają trudności z przenoszeniem się na osoby podatne, gdy populacja osiąga odporność stada.

Z raportów Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) wynika, że zwiększenie immunizacji na całym świecie mogłoby uratować dodatkowe

1,5 miliona osób / rok

Co więcej, programy immunizacji pomagają zmniejszyć wynikające z choroby obciążenie społeczne, psychologiczne i finansowe pacjentów i ich rodzin, a także ogólny nacisk na opiekę zdrowotną, systemy opieki społecznej i rządu.

Rodzaje szczepionek

Istnieją różne podejścia do opracowywania szczepionek. Zależą od **przyczyny infekcji** (wirus lub bakteria), **sposobu infekowania przez nią komórek**, **czemu ma zapobiec szczepionka** i jak **reaguje na nią układ odpornościowy**.

Należy pamiętać, że ze względu na warunki geograficzne i zmieniające się środowisko na świecie mogą istnieć także różne szczepy wirusa. Obecnie istnieje **6 głównych rodzajów** szczepionek:

Szczepionki atenuowane (żywe)

Te szczepionki zawierają osłabioną formę wirusa lub bakterii. Jest to wersja najbliższa naturalnej infekcji. Niestety nie wszystkim można podać takie szczepionki. Do wytworzenia optymalnej odpowiedzi odpornościowej może być konieczna więcej niż jedna dawka.

Odra

Świnka

Różyczka

Ospa wietrzna

Żółta febra

Szczepionki inaktywowane (zabite)

Te szczepionki zawierają inaktywowaną, czyli martwą formę wirusa lub bakterii. Są porównywalnie bezpieczniejsze dla pacjentów z osłabionym układem odpornościowym, choć mogą wymagać dawek powtórzonych czyli przypominających.

Polio

Wirusowe zapalenie
wątroby typu A

Wścieklizna

Tyfus

Grypa

Szczepionki podjednostkowe, rekombinowane, polisacharydowe i skoniugowane

Te szczepionki zawierają tylko część wirusa lub bakterii, np. polisacharydy (cukry) lub białka. Tym samym dają one odpowiednio mniej skutków ubocznych.

Grypa typu b

Krztusiec

Wirusowe zapalenie wątroby typu B

Szczepionki toksoidowe

Niektóre bakterie podczas ataku na organizm uwalniają toksyny (trujące białka). Szczepionki pozbawione toksyczności zawierają osłabione toksyny (zwane także toksoidami), które zapobiegają chorobom wywoływanym bakteriami wytwarzającymi takie toksyny.

Błonica

Tężec

Szczepionki mRNA

Te szczepionki zawierają genetyczne instrukcje w formie mRNA, aby tymczasowo wytworzyć białko, a nawet jego część, wywołując odpowiedź immunologiczną. Spośród szczepionek przeciwko pandemii COVID-19 autoryzowanych do stosowania w UE we wrześniu 2021 r., szczepionki Comirnaty (Pfizer-BioNTech) i Spikevax (Moderna) są szczepionkami mRNA.

Należy podkreślić, że szczepionki mRNA nie wpływają na DNA pacjenta ani nie wchodzi w interakcję z takim DNA, a organizm szybko się ich pozbywa.

COVID-19

Ebola

Rodzaje szczepionek

...ciąg dalszy

Szczepionki wirusowo-wektorowe

Te szczepionki zawierają genetycznie zmodyfikowanego wirusa, który zapewnia instrukcje w formie kodu genetycznego, aby tymczasowo wytworzyć białko, a nawet jego część, wywołując odpowiedź immunologiczną. Spośród szczepionek przeciwko pandemii COVID-19 autoryzowanych do stosowania w UE we wrześniu 2021 r., szczepionki Vaxzevria (AstraZeneca) i Janssen są szczepionkami wirusowo-wektorowymi.

Należy podkreślić, że szczepionki na bazie wektora wirusowego nie wpływają na DNA pacjenta ani nie wchodzi w interakcję z takim DNA, a organizm szybko się ich pozbywa.

COVID-19

Niektóre szczepionki nie są zalecane w przypadku osób o osłabionym układzie odpornościowym. **W każdym przypadku należy indywidualnie uzyskać poradę od pracownika służby zdrowia.**

Należy również pamiętać, że wprowadzie u niektórych pacjentów po szczepieniu mogą wystąpić łagodne objawy, są to jednak normalne oznaki budowania odporności przez organizm. Ewentualne objawy powinny ustąpić w ciągu kilku dni.

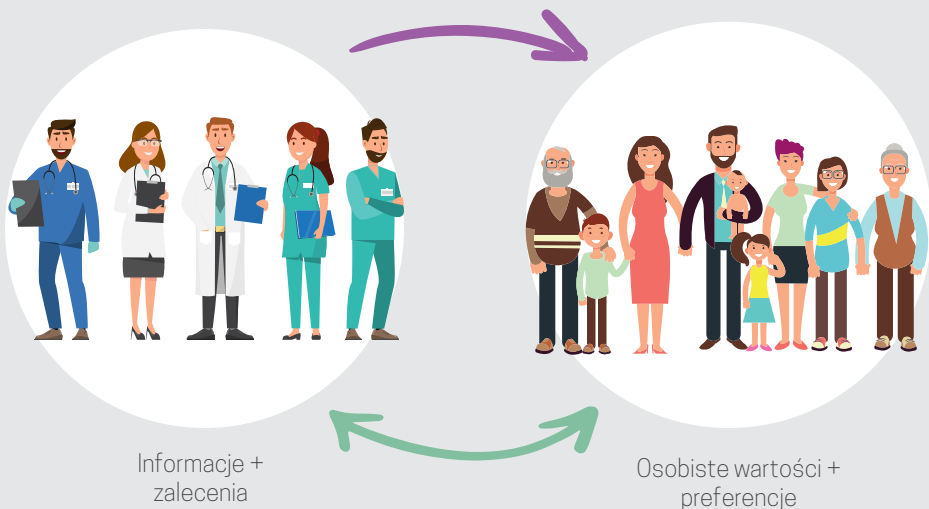
Bezpieczeństwo wszystkich szczepionek w UE jest dokładnie monitorowane przez Europejską Agencję Leków (EMA).

Wspólna troska

- **Ludzie czasem zbyt nisko oceniają ryzyko** zarażenia się chorobą, co może skutkować decyzją o braku szczepienia się. Może to potencjalnie **powodować poważne ryzyko** dla ich zdrowia w przypadku zarażenia **oraz dla zdrowia innych** w drodze rozprzestrzeniania choroby. Tym samym pacjentów należy lepiej informować o ryzykach związanych z brakiem szczepień.
- Porady kadry medycznej także mają istotny wpływ na stosunek do **szczepień**. Istotne jest, aby reagować na odmowę i wahania wobec szczepień w postaci **otwartego dialogu opartego na dowodach naukowych**. Kadra medyczna powinna nawiązać kontakt z chorymi na choroby przewlekłe, aby ocenić ich potrzeby, zapewnić pacjentom i ich rodzinom znajomość najnowszych zaleceń krajowych i/lub regionalnych, a w razie potrzeby zaoferować opcje szczepienia.

TRADYCYJNA PRAKTYKA

- Paternalistyczne informacje + zalecenia
- Świadoma decyzja

WSPÓLNE PODEJMOWANIE DECYZJI

1
Zabieganie
o udział
pacjentów

2
Pomoc
pacjentom w
poznaniu opcji
leczenia

3
Ocena wartości
i preferencji
pacjenta

4
Podjęcie wspólnej
decyzji dotyczącej
planu leczenia

5
Ocena postępów
leczenia i uzyskanie
informacji
zwrotnych

- Choć Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) dla Europy zapewnia krajom poradnictwo, **polityki szczepień, harmonogramy immunizacji**, zasady prawne i zalecenia w dalszym ciągu opracowują poszczególne kraje UE, które podejmują także decyzję o wyborze szczepionek finansowanych z krajowych funduszy zdrowia i wchodzących w skład krajowych programów szczepień.
- Wgląd w różnice w harmonogramach szczepień w krajach UE/EOG można uzyskać korzystając z Harmonogramu szczepień udostępnianego przez Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób (ECDC).

Zalecenia

Ważne, aby szczepienia osób dorosłych z chorobami przewlekłymi uznać za priorytet w zakresie zdrowia publicznego. Dalsze kroki powinny obejmować:

Znoszenie barier dla dostępu, dostępności i kosztów dla pacjentów w całej UE.

Włączenie szczepień do krajowych **planów zarządzania chorobami przewlekłymi** i wytycznych klinicznych.

Podejście zorientowane na cały cykl życia mające na celu zmianę postrzegania szczepień przez społeczeństwo w drodze **świadomego i wspólnego podejmowania decyzji**.

Projekt pilotażowy „Vaccination Confidence - Patient's and Professionals' Awareness, Communication and Trust” (Pewność Szczepień – Świadomość, Komunikacja I Zaufanie Pacjentów Oraz Profesjonalistów (VAC-PACT)) jest finansowany przez Unię Europejską w ramach umowy o świadczenie usług SANTE/2019/C3/013-S12.820639 i skupia kluczowych interesariuszy o szerokim spektrum wiedzy i doświadczeń w całej Europie

COMITÉ PERMANENT DES MÉDECINS EUROPÉENS
STANDING COMMITTEE OF EUROPEAN DOCTORS

Health Connect Partners
supporting trust in data